

celotne uradniške strukture, toliko lažje »zabriše« in prav kolikor popustijo pritiskom »človečnosti«, je ogrožena njihova simbolna uradniška identiteta.

»Domnevnost« vseprisotne, a nikjer povsem vidno utelešene, predvsem pa na videz dobronamerne in »vedre« oblasti, domnevna ločenost uradnega in zasebnega, katere problematičnost je dodatno poudarjena z obsceno domačnostjo in sanjskim razpoloženjem nočnega prizorišča, ter jamrajoče uradništvo, ki trpi pod pritiski nemogočih pravil in pričakovanj, dajejo nadvse primerno ozadje za vpraševanje o tematiki, ki jo tukaj jemljemo v precep. K temu želimo dodati še zadrego, ki zaznamuje precej splošno izkušnjo z delovanjem birokracije in ki jo nazadnje dobro ponazarja zadnji navedeni odlomek. Na samem začetku *Procesa*, ko k Josefu K. v odgovor na njegovo zvonjenje namesto sobarice z zajtrkom vstopi eden od »stražnikov«, ki sta ga prišla »prijeti«, je »stražnikova« obleka upravičeno deležna posebne pozornosti. V njej se odraža podoba kompleksnega birokratskega aparata ter njegovih številnih postopkov, obrazcev in pravil. Birokracija ne nastopa v prepoznavni »stražniški« uniformi in ne nosi jasnih znamenj oblasti; ko te »prime«, se njena prisilnost navzven komajda opazi. V vsej svoji zapleteni razvejanosti je najprej videti kot nekaj nadvse praktičnega in uporabnega, kot obleka za potovanje, s številnimi »žepi, gumbi in zaponkami« – a kaj, ko si človek kljub temu nikakor ne more priti na jasno, čemu naj vsa ta birokratska kompleksnost pravzaprav služi.

V tovrstnem kafkovsko zapletenem in nejasnem okvirju smo nemara ravno prav opremljeni, da se vprašamo po delovanju sodobne šolske birokracije.

Šolska »birokracija« preseda predvsem »birokratom«

Na vprašanje, kaj jih najbolj moti v šoli in s čim so največje težave, učitelji, ravnatelji in drugi pedagoški delavci pogosto odgovarjajo, da je to naraščajoča količina administrativnega dela in birokracije, s katero se morajo ukvarjati, namesto da bi se posvečali poučevanju in pedagoškemu delu. Količina administrativnega dela naj bi se v zadnjih dvajsetih letih večkratno pomnožila, učitelji in ravnatelji naj bi se vse bolj spremenjali v administratorje in birokrate.

»Najhujši problem je 'papirologija' – papir je vse. Na šolskem področju velja ogromna količina zakonov in pravilnikov, vse je normirano. Ljudem, ki bi radi delali na pedagoškem področju, vzame veliko časa ukvarjanje z zakonitostjo in papirji. Postali smo gospodarska družba, kjer ni potreben pedagog,